

Total number of pages – 24

CODE : 35T HIST

(EN/AS/BN/BD)

2025

HISTORY

Full Marks : 80

Pass Marks : 24

Time : Three hours

The figures in the margin indicate full marks for the questions.

Q. No. 1 carries 1 mark each	$1 \times 8 = 8$
Q. No. 2 carries 2 marks each	$2 \times 8 = 16$
Q. No. 3 carries 4 marks each	$4 \times 8 = 32$
Q. No. 4 carries 6 marks each	$6 \times 3 = 18$
Q. No. 5 carries 6 marks each	$6 \times 1 = 6$

Total = 80

1. Answer the following questions : (any eight) 1×8=8

নিম্নলিখিত প্রশ্নসমূহৰ উত্তৰ দিয়া : (যিকোনো আঠটা)

নিম্নোক্ত প্রশ্নগুলিৰ উত্তৰ দাও : (যে-কোনো আটটি)

গাহাযনি সোঁনাযফোৱনি ফিননায লিৰ : (মোনদাঙননি)

(i) Who is known as the 'Father of Indian Archaeology'?

কোনজন ব্যক্তিক 'ভাৰতীয় প্ৰত্নতত্ত্বৰ জনক' বুলি জনা যায়?

'ভাৰতীয় প্ৰত্নতত্ত্বৰ জনক' বলে কে পৰিচিত ?

'সোৱখৌ ভাৰতনি গোদোমিনাৰি (Archaeology) বিফা বুঁনায জায়ো ?

(ii) Name one Janapada.

এখন জনপদৰ নাম লিখা।

একটি জনপদৰ নাম লেখো।

মোনসে জনপদনি মুঁ লিৰ।

(iii) Who composed the Allahabad Pillar Inscription?

এলাহাবাদ স্তম্ভলিপি কোনে ৰচনা কৰিছিল?

এলাহাবাদ স্তম্ভলিপি কে ৰচনা কৰিছিল ?

এলাহাবাদ খাম্ফা হাংখৌখৌ সোৱ ৱনসায়দোঁমোন ?

(iv) Where was Buddha born?

বুদ্ধদেৱৰ জন্ম ক'ত হৈছিল?

বুদ্ধদেৱৰ জন্ম কোথায় হৈছিল ?

বুদ্ধদেৱা বৰেয়াব জোনোম জাদোঁমোন ?

(v) During whose reign Chinese traveller Hieu-Yen-Chang visited Assam?

কোনজন শাসকৰ শাসনকালত চীনা পৰিব্ৰাজক হিউয়েন-চাঙে অসম ভ্ৰমণ কৰিছিল?

ক'ৰ শাসনকালে চীনা পৰিব্ৰাজক হিউয়েন-সাং আসামে ভ্ৰমণ কৰিছিল ?

সোৱ খুঁগিৰিনি সমাব চীনা দাবৰায়াৰি হিতবেন চাং আ আসামাব ফৈদোঁমোন ?

(vi) Who was the first prince of Assam to revolt against the British?

বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ কৰা অসমৰ প্ৰথমজন ৰাজকোঁৱৰ কোন আছিল?

ব্ৰিটিশদেৱ বিৰুদ্ধে বিদ্ৰোহ কৰা আসামেৰ প্ৰথম ৰাজা কে ছিলেন ?

ব্ৰিটিসনি হেঁথায়ে জুজিনায আসামনি গিৰিসিন ৱাজখুঁগুৱনি মুডা মা ?

(vii) Who authored 'Rihla'?

'ৰিহ্লা'ৰ লেখক কোন?

'ৰিহ্লা'-ৰ লেখক কে?

ৰিহলানি লিৰগিৰিয়া সোৱ?

(viii) Who started the Virashaiva Tradition in Karnataka?

ক'নে কৰ্ণাটকৰ বীৰশৈৱ পৰম্পৰাৰ আৰম্ভ কৰিছিল?

কৰ্ণাটকে বীৰশৈৱ পৰম্পৰা কে আৰম্ভ কৰিছিল ?

কৰ্ণাটকনি ৰিৰসৈৱ দৌৱোডাৰি সোৱ জাগায়দোঁমোন ?

(ix) Name the best-known woman poet of the Bhakti tradition.

ভক্তি পৰম্পৰাৰ সকলোতকৈ প্ৰসিদ্ধ মহিলা কবিগৰাকীৰ নাম লিখা।

ভক্তি পৰম্পৰাৰ সবথেকে পৰিচিত মহিলা কবিৰ নাম লেখো।

সিৰিথায় দৌৱোডাৰিনি ৰয়নিখুঁগুৱো মুঁদাংখাসিন আয়জো খন্থাংগিৰি মুঁ লিৰ।

(x) What is Bell of Arms ?

অস্ত্রাগাৰ কি?

অস্ত্রাগাৰ কি ?

হাথিয়ান ৰান্দাৰ (ৰাৰিত্ৰ) মা ?

(xi) Name the leader of Vietnam War.

ভিয়েটনাম যুদ্ধৰ নেতাজনৰ নাম লিখা।

ভিয়েটনামেৰ যুদ্ধনেতাৰ নাম লেখা।

ভিয়েটনাম দাবহানি দৈনগিৰিনি মুং লিৰ।

(xii) Which country has the longest written Constitution ?

কোনখন দেশৰ সংবিধান দীৰ্ঘতম লিখিত সংবিধান ?

কোন্ দেশেৰ সংবিধান দীৰ্ঘতম লিখিত সংবিধান ?

বৰে মোনসে হাদৰনি সঁবিজিদআ গোলাবসিন লিৰনাথ সঁবিজিদ ?

2. Answer the following questions in brief : (any eight) 2×8=16

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ চমু উত্তৰ দিয়া : (যিকোনো আঠটা)

নীচৰ প্ৰশ্নগুলিৰ সংক্ষিপ্ত উত্তৰ দাও : (যে-কোনো আটটি)

সুঁদয়ৈ ফিননাথ লিৰ : (জায়খিৰজায়া মোনদা়ন)

(i) Name any two important sites of Harappan Civilization.

হৰপ্পা সভ্যতাৰ যিকোনো দুখন স্থানৰ নাম লিখা।

হৰপ্পা সভ্যতাৰ যে-কোনো দুটি স্থানেৰ নাম লেখা।

হৰপ্পা সোদোমস্বিনি জায়খিৰজায়া মোননৈ জায়গানি মুং লিৰ।

(ii) What were the two settlements of the Harappan Civilization ?

হৰপ্পা সভ্যতাৰ দুটা জনবসতি কি কি ?

হৰপ্পা সভ্যতাৰ দুটি জনবসতি কি কি ?

হৰপ্পা সোদোমস্বিনি মোননৈ সুবুঁ থাথায় মা মা ?

(iii) Write any two vows of Jain monks and nuns.

জৈন ভিক্ষু-ভিক্ষুণীসকলৰ পালনীয় যিকোনো দুটা অঙ্গীকাৰ লিখা।

জৈন সন্ন্যাসী-সন্ন্যাসীনিদেৰ পালনীয় যে-কোনো দুটি অঙ্গীকাৰ লেখা।

জৈন ভিক্ষু ভিক্ষুণিফোৰা লানাথ জায়খিৰজায়া মোননৈ সমায় খিৰা লিৰ।

(iv) Name two cities of ancient Assam.

প্ৰাচীন অসমৰ দুখন নগৰৰ নাম লিখা।

প্ৰাচীন আসামেৰ দুটি শহৰেৰ নাম লেখা।

গোদোনি আসামনি নোগোৰ মোননৈনি মুং লিৰ।

(v) Name two important 'Tantra Sastra' of ancient Assam.

প্ৰাচীন অসমৰ দুখন 'গুৰুত্বপূৰ্ণ তন্ত্ৰশাস্ত্ৰ'ৰ নাম লিখা।

প্ৰাচীন আসামেৰ দুটি গুৰুত্বপূৰ্ণ 'তন্ত্ৰশাস্ত্ৰ'ৰ নাম লেখা।

গোদোনি আসামনি গোনাথার গানৈ তন্ত্ৰসাস্ত্ৰনি মুং লিৰ।

(vi) What, according to the historians, were the two categories of Bhakti traditions ?

ইতিহাসবিদসকলেৰ মতে ভক্তি পৰম্পৰাৰ মূল ভাগ দুটা কি কি ?

ঐতিহাসিকদেৰ মতে ভক্তি পৰম্পৰাৰ মূল ভাগ দুটি কি কি ?

জাৰিমিনগিৰিফোৰনি ৰাদিব্বলা সিব্বিথায় দোৰোডাৰিনি গুৰৈ ৰাহাগো মোননৈয়া মা মা ?

(vii) Who discovered the ruins at Hampi and when ?

হাম্পী চহৰৰ ধ্বংসাবশেষ কোনে কেতিয়া আৱিষ্কাৰ কৰিছিল ?

হাম্পি শহৰেৰ ধ্বংসাবশেষ কে কৰে আৱিষ্কাৰ কৰেছিল ?

হামপি নোগোৱৰ্ত্তী সোৱ আৰো মাৰ্ভ্লা দিহুনফিনদোঁমোন ?

(viii) Name any two types of land under Akbar.

আকবৰৰ অধীনত যিকোনো দুই প্ৰকাৰৰ ভূমিৰ নাম লিখা।

আকবৰেৰ অধীনস্থ যে-কোনো দুই প্ৰকাৰেৰ ভূমিৰ নাম লেখো।

আকবৰনি সিঙাব জায়খিৰজায়া মোননৈ ৰোখোমনি হানি মুং লিৱ।

(ix) Who introduced the permanent settlement in Bengal and when ?

বংগত চিৰস্থায়ী বন্দবস্তৰ প্ৰবৰ্ত্তন কোনে কেতিয়া কৰিছিল ?

বংগে চিৰস্থায়ী বন্দোবস্তেৰ প্ৰবৰ্ত্তন কে কৰে কৰেছিল ?

বংগআব অৱায়থা বন্দৰ থাথায়ব্ত্তী সোৱ আৰো মাৰ্ভ্লা খ্ৰালামদোঁমোন ?

(x) What were Northern Black Polished ware ?

উত্তৰাঞ্চলেৰ ক'লা পলিচ দিয়া শিল্প সম্ভাৰ কি ?

উত্তৰাঞ্চলেৰ কালো পালিশ দেওয়া শিল্প সম্ভাৰ কি ?

সাহা আনসোলনি গোসোম পলিস দাৰিমিনা মা ?

3. Answer the following questions : (any eight) 4×8=32

তলেৰ প্ৰশ্নসমূহৰ উত্তৰ লিখা : (যিকোনো আঠটা)

নীচেৰ প্ৰশ্নগুলিৰ উত্তৰ লেখো : (যে-কোনো আটটি)

গাহায়নি সোঁনায়ফোৱনি ফিননায় লিৱ : (মোনদাডুননি)

(i) Explain why the Harappan Civilization is called an urban civilization ?

হৰপ্পা সভ্যতাক নগৰীয়া সভ্যতা বুলি কিয় কোৱা হয় ব্যাখ্যা কৰা।

হৰপ্পা সভ্যতাকে নাগৰিক সভ্যতা কেন বলা হয় ব্যাখ্যা কৰো।

হৰপ্পা সোদোমস্বিখ্ৰী মানো নোগোৱাৰি সোদোমস্বি বুঁনায় জায়ো ফোৱমায়।

(ii) Which 'smriti' laid down the duties of the Chandals ? What were the duties of a Chandal according to the text ?

কোনখন 'স্মৃতি শাস্ত্ৰ'ই চণ্ডালসকলেৰ কৰ্তব্য নিৰ্দ্ধাৰণ কৰিছিল ? চণ্ডালসকলেৰ কৰ্তব্যসমূহ কি কি আছিল ?

কোন 'স্মৃতি শাস্ত্ৰ' চণ্ডালেৰে কৰ্তব্য নিৰ্দ্ধাৰণ কৰে দিয়েছিল ? চণ্ডালেৰে কৰ্তব্যসমূহ কি কি ছিল ?

মা বিসম্বি আ সান্দালফোৱনি মাৱফাৰি (বিবান) থি খ্ৰালামদোঁমোন ? সান্দালফোৱনি মাৱনাংগৌ বিবানফোৱা মা মা ?

(iii) Discuss the causes of the rise of Magadha.

মগধেৰ উত্থানেৰ কাৰণসমূহ আলোচনা কৰা।

মগধেৰ উত্থানেৰ কাৰণসমূহ আলোচনা কৰো।

মগধনি জাখ্ৰাংফুনায়নি জাহোনফোৱৰ্ত্তী সাৱৰায়।

(iv) Write a note on the Buddhist texts.

বৌদ্ধ শাস্ত্রসমূহৰ বিষয়ে এটি টোকা লিখা।

বৌদ্ধ শাস্ত্রসমূহ সম্পৰ্কে একটি টীকা লেখো।

বৌদ্ধ বিজ্ঞানদেৱসি সোমোন্দৈ মনসে লিৰসুংথায় লিৰ।

(v) Discuss about the Paik system under the Ahoms.

আহোম শাসন ব্যৱস্থাৰ পাইক প্ৰথাৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

আহোম শাসন ব্যৱস্থায় পাইক প্ৰথা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰো।

আহম খুংথায়নি পাইক খ্ৰান্থিনি সোমোন্দৈ সাবৰায়।

(vi) What did Bernier state regarding land ownership in India?

ভাৰতত মাটিৰ মালিকীস্বত্বৰ বিষয়ে বাৰ্ণিয়াৰে কি মত প্ৰকাশ কৰিছিল?

ভাৰতে জমিৰ মালিকানাৰ সম্পৰ্কে বাৰ্ণিয়াৰে কি মত প্ৰকাশ কৰিছিল ?

ভাৰতনি হানি বিগোমনি মনথায়নি সোমোন্দৈ বাৰ্ণিয়াৰে মা বুদোঁমোন?

(vii) Write briefly about the popular practice of Islam.

ইছলাম ধৰ্মৰ জনপ্ৰিয় ৰীতিনীতিৰ বিষয়ে চমুকৈ লিখা।

ইছলাম ধৰ্মৰ জনপ্ৰিয় ৰীতিনীতি সম্পৰ্কে সংক্ষেপে লেখো।

ইছলাম ঘোৰোমনি মুদাংখা আসাৰ খ্ৰান্থিনি সোমোন্দৈ সুদয়ে লিৰ।

(viii) Discuss the role of the Zamindars in Mughal period.

মোগল যুগত জমিদাৰসকলৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰা।

মুঘল যুগেৰে জমিদাৰদেৱেৰ ভূমিকা সম্পৰ্কে আলোচনা কৰো।

মুঘল মুগানি হা বিগোমাফোৱনি (জমিদাৰ) বিফাৱনি সোমোন্দৈ সাবৰায়।

(ix) What arguments were put forward by the members of the Constituent Assembly in favour of a strong Central Government?

সংবিধান সভাৰ সদস্যসকলে এখন শক্তিশালী কেন্দ্ৰীয় চৰকাৰৰ সপক্ষে কি কি যুক্তি দাঙি ধৰিছিল?

সংবিধান সভাৰ সদস্যগণ একটি শক্তিশালী কেন্দ্ৰীয় সরকারের সপক্ষে কি কি যুক্তি তুলে ধৰিছিল ?

সংবিধান সভাৰ সদস্যগণ একটি শক্তিশালী কেন্দ্ৰীয় সরকারের সপক্ষে কি কি যুক্তি তুলে ধৰিছিল ?

(x) Write a note on the Santhals.

চাঁওতালসকলৰ বিষয়ে এটি টোকা লিখা।

চাঁওতালদেৱেৰ সম্পৰ্কে একটি টীকা লেখো।

সাবতালফোৱনি সোমোন্দৈ মনসে লিৰসুংথায় লিৰ।

(xi) Write a brief note on the Revolt of 1857.

১৮৫৭ খ্ৰীষ্টাব্দৰ বিদ্ৰোহৰ এটি চমু টোকা লিখা।

১৮৫৭ খ্ৰীষ্টাব্দেৰ বিদ্ৰোহ সম্পৰ্কে একটি সংক্ষিপ্ত টীকা লেখো।

১৮৫৭ খ্ৰীষ্টাব্দনি বিগ্ৰায়নাথনি সায়াব মনসে সুদ লিৰথাই লিৰ।

(xii) Why was 'salt' destroyed by the colonial government? Why did Mahatma Gandhi consider the salt tax more oppressive than other taxes?

ঔপনিবেশিক চৰকাৰে 'নিমখ' কিয় ধ্বংস কৰিছিল? মহাত্মা গান্ধীয়ে নিমখ কৰ অন্য কৰতকৈ বেছি শাস্তিমূলক বুলি কিয় বিবেচনা কৰিছিল?

ঔপনিবেশিক সরকার 'লবণ' কেন ধ্বংস কৰিছিল ? মহাত্মা গান্ধী লবণ কৰকে অন্যান্য কৰেৰে থেকে বেশি শাস্তিমূলক বলে কেন বিবেচনা কৰিছিলেন ?

গুবুন হাদয়রি ফালাংগিয়ারি (ফামুৱাৰি) সরকার "সংখি" মানো ফোজোবস্ৰাদোঁমোন ? মহাত্মা গান্ধীয়া সংখি খ্ৰাজোনাখ্ৰৌ মানো গুবুন খ্ৰাজোনানিখুই বাঁসিন সাজা গোনাসিন হোনা বুদোঁমোন ?

(xiii) Describe briefly the Accounts of Assam by Shihabuddin Talish.

অসম সম্পর্কে চিহাবুদ্দিন তালিছৰ টোকাৰ এটি চমু বিৱৰণ দিয়া।

আসাম সম্পর্কে শিহাবুদ্দিন তালিছৰ বিচাৰ-বিবেচনাৰ একটি সংক্ষিপ্ত বিৱৰণ দাও।

আসামনি সোমোন্দৈ সিহাবুদ্দিন তালিছনি ৰেবদাংথিনি সোমোন্দৈ মোনসে সুন্দ ফোৰমায়থি লিৰ।

(xiv) Discuss about the revolts of against the British during the first half of 19th century in Assam.

19 শতিকাৰ আৰম্ভণিতে বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে অসমত হোৱা বিদ্রোহসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা।

19 শতকৰ প্ৰাৰম্ভে বৃটিছৰ বিৰুদ্ধে আসামে হওয়া বিদ্রোহসমূহৰ বিষয়ে আলোচনা কৰো।

19 জাঁথায়নি সিগাং বাহাগোআব ব্ৰিটিছনি হেঁথায়ৈ আসামাব জানায় বিয়ায়নায়ফোৰনি সোমোন্দৈ সাবরায়।

4. Read the given passages carefully and the questions that follow :

6×3=18

তলৰ পাঠ্যাংশবোৰ ভালদৰে পঢ়া আৰু সংলগ্ন প্ৰশ্নবোৰৰ উত্তৰ দিয়া :

নীচৰ পাঠ্যাংশগুলি ভালো কৰে পঢ়ো এবং সংলগ্ন প্ৰশ্নগুলিৰ উত্তৰ দাও :

মাহায়নি ফয়াজী মোজাউ ফয়াজ আৰু সোঁনায়ফোৰনি ফিননায় লিৰ :

(a) How artefacts are identified ?

Processing of food required grinding equipment as well as vessels for mixing, blending and cooking. There were made of stone, metal and terracotta. This is an excerpt from one of the earliest reports an excavations at Mohenjodaro, the best-known Harappan site :

Saddle querns...are found in considerable numbers... and they seem to have been the only means in use for grinding cereals. As a rule, they were roughly made of hard, gritty, igneous rock or sandstone and mostly show signs of hard usage. As their bases are usually convex, they must have been set in the earth or in mud to prevent their rocking. Two main types have been found : those on which another smaller stone was pushed or rolled to and fro, and others with which a second stone was used as a pounder, eventually making a large cavity in the nether stone. Querns of the former type were probably used solely for grain : the second type possibly only for pounding herbs and spices for making curries. In fact, stones of this latter type are dubbed "curry stones" by our workmen and our cook asked for the loan of one from museum for use in the kitchen.

(From Ernest Mackay, 'Further Excavations at Mohenjo-daro, 1937).

Questions :

(i) What was the equipment used for grinding cereals? 1

(ii) What were the materials used for making grinding equipment? 2

(iii) What were the types of grinding equipment? How were they used? 1+2=3

দৈনন্দিন জীৱনত ব্যৱহৃত হস্তনির্মিত সা-সঁজুলিবোৰ কিদৰে চিনাক্ত কৰা হয়?

খাদ্য প্ৰস্তুতকৰণ প্ৰণালীৰ প্ৰাথমিক কাৰ্যবিধিৰ বাবে খুন্দনা তথা গুড়ি কথা সঁজুলিৰ লগতে বাৰে-মিহলি সংমিশ্ৰণ, মিশ্ৰিতকৰণ আৰু বন্ধনৰ বাবে পাত্ৰৰ প্ৰয়োজন। হৰপ্পাত শিল, ধাতু

আৰু পোৰা মাটিৰে এনে সঁজুলি আৰু পাত্ৰ সজা হৈছিল। এই সংক্ৰান্তত হৰপ্পীয় সভ্যতাৰ আটাইতকৈ জনা-শুনা ঠাই মহেনজোদাৰোত সংঘটিত খনন কাৰ্য সম্বন্ধীয় এক বিৱৰণীৰ উদ্ধৃতি তলত সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে—

...বহু সংখ্যক জাঁতৰ আৱিষ্কাৰে এইটোৱে সূচায় যে বীজ শস্য গুড়ি কৰিবলৈ এইবিধেই আছিল একমাত্ৰ সঁজুলি। নিয়মানুসৰি এইবোৰ নিৰ্মিত হৈছিল কঠিন, অমসৃণ আগ্নেয়শিলা (জুই তেলত তলত গলিত লাভা গোট মাৰি হোৱা শিল) বা জলীয় শিলৰ দ্বাৰা। জাঁতবোৰ সজোৰে আৰু ৰুঢ়ভাৱে ব্যৱহৃত হোৱাৰ স্পষ্ট ইঙ্গিত পোৱা গৈছিল। সাধাৰণতে, জাঁতবোৰ দুৰাপিঠীয়া হোৱা বাবে ইয়াৰ হেন্দোলনি বন্ধ কৰিবলৈ নিশ্চয় মাটি বা বোকাত ইয়াৰ্ক দৃঢ়ভাৱে স্থাপন কৰি লোৱা হৈছিল। জাঁতবোৰ আছিল প্ৰধানতঃ দুই প্ৰকাৰৰ—কিছুমানত আন এটা ক্ষুদ্ৰাকৃতিৰ শিল অগা-পিছাকৈ খেলি আৰু বগৰাই বগৰাই বস্ত্ৰ পিহাৰ হৈছিল আৰু আনটো ক্ষেত্ৰত বস্ত্ৰ খেতেলা বা গুড়ি কৰিবলৈ দ্বিতীয় এটা শিল ব্যৱহাৰ কৰিছিল। ইয়াৰ ফলত জাঁতৰ নিম্ন ভাগৰ ভূ-পৃষ্ঠত সৃষ্টি হৈছিল এটা ডাঙৰ গাঁত। প্ৰথমবিধ জাঁত সম্ভৱতঃ কেৱল বীজশস্যৰ বাবে ব্যৱহৃত হৈছিল আৰু দ্বিতীয় বিধৰ ব্যৱহাৰ আছিল বনৌষধি বা শাক-পাত খেতেলিবলৈ বা বন্ধা-বঢ়াৰ বাবে মচলা আদি পিহাতেই সীমাবদ্ধ। দৰাচলতে, দ্বিতীয়বিধ জাঁতত ব্যৱহাৰ কৰা শিল টুকুৰাক আমাৰ বনুৱাসকলে 'আঞ্জাৰ মচলা গুড়ি কৰা শিল' নাম দিছিল আৰু ৰাফানিয়ে ইয়াক যাদুঘৰৰ পৰা ধাৰে নি ৰাফানি ঘৰত ব্যৱহাৰ কৰিবলৈ কুতুৰিছিল।

(আৰ্ণেষ্ট মেৰিৰ 'Further Excavations at Mohenjo-daro, 1937' ৰ পৰা লোৱা হৈছে।)

প্ৰশ্নসমূহ :

- (i) শস্যৰ বীজ গুড়ি কৰিবলৈ কি সঁজুলি ব্যৱহাৰ কৰিছিল? 1
- (ii) শস্য গুড়ি কৰা সঁজুলি প্ৰস্তুত কৰিবলৈ কি ব্যৱহাৰ কৰিছিল? 2
- (iii) শস্য গুড়ি কৰা সঁজুলি কি কি প্ৰকাৰৰ? এইবোৰ কেনেকৈ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল? 1+2=3

দৈনন্দিন জীৱনে ব্যবহৃত হস্তনিৰ্মিত শিল্পকৰ্মগুলি কিভাবে শনাক্ত কৰা হয়?

খাদ্য প্ৰস্তুতকৰণ প্ৰণালীৰ প্ৰাথমিক কাৰ্যবিধিৰ জন্ম চূৰ্ণ তথা গুড়ো কৰা যন্ত্ৰৰ সঙ্গত ভালো কৰে সংমিশ্ৰণ, মিশ্ৰিতকৰণ এবং ৰন্ধনৰ জন্ম পাত্ৰৰ প্ৰয়োজন। হৰপ্পাতে পাত্ৰ, খাতু এবং পোড়া মাটি দিয়ে এই ধৰণেৰে সৰঞ্জাম এবং পাত্ৰ বানানো হৈছিল। এই সংক্ৰান্ত হৰপ্পীয় সভ্যতাৰ সব থেকে পৰিচিত স্থান মহেনজোদাৰোতে সংঘটিত খনন কাৰ্য সম্বন্ধীয় একটি বিৱৰণেৰে উদ্ধৃতি নীচে সন্নিবিষ্ট কৰা হৈছে—

... বহু সংখ্যক যাঁতাৰ আৱিষ্কাৰ এইটিই প্ৰমাণ কৰে যে বীজ শস্য গুড়ো কৰাৰ জন্ম এগুলিই ছিল একমাত্ৰ সৰঞ্জাম। নিয়মানুসাৰে এগুলি নিৰ্মিত হৈছিল কঠিন, অমসৃণ আগ্নেয়শিলা বা বেলেপাত্ৰৰ দ্বাৰা। যাঁতাগুলি সজোৰে এবং ৰুঢ়ভাৱে ব্যবহৃত হওয়ার স্পষ্ট ইঙ্গিত পাওয়া গিয়েছিল। যাঁতাগুলি বৃদ্ধবৎ ক্ৰমোন্নত তলবিশিষ্ট হওয়ার জন্ম এবং প্ৰবলভাৱে আলোড়ন বন্ধ কৰাৰ জন্ম নিশ্চয় মাটি বা কৰ্দমায় এটিকে দৃঢ়ভাৱে স্থাপন কৰে নেওয়া হৈছিল। যাঁতাগুলি ছিল প্ৰধানতঃ দুই প্ৰকাৰেৰে— কতকগুলিতে অন্য একটি ক্ষুদ্ৰাকৃতিৰ পাত্ৰ আঙ-পিছু কৰে ঠেলে এবং গড়িয়ে গড়িয়ে বস্ত্ৰ পেৰা হৈছিল এবং অন্য ক্ষেত্ৰে বস্ত্ৰ থ্যাতলা বা গুড়ো কৰাৰ জন্ম দ্বিতীয় একটি পাত্ৰৰ ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল। এৰ ফলে যাঁতাৰ নিম্নভাগেৰে ভূ-পৃষ্ঠে সৃষ্টি হৈছিল একটি বড় গাঁত। প্ৰথম প্ৰকাৰেৰে যাঁতা সম্ভৱতঃ কেৱল বীজ শস্যেৰ জন্ম ব্যবহৃত হৈছিল এবং দ্বিতীয় প্ৰকাৰেৰে ব্যৱহাৰ ছিল বনৌষধি বা শাক-পাতা পেৰাৰ জন্ম বা ৰন্ধনৰ জন্ম মশলা ইত্যাদি পেৰাতেই সীমাবদ্ধ। মোট কথা, দ্বিতীয় প্ৰকাৰেৰে যাঁতা ব্যৱহাৰ কৰা পাত্ৰ টুকুৰাকে আমাদেৰ কাৰিগৰেৰে 'সবজিৰ মশলা গুড়ো কৰা শিল' নাম দিয়েছিল এবং ৰাঁধুনি সেটি মিউজিয়াম থেকে ধাৰ নিয়ে ৰাফানিয়ে ব্যৱহাৰ কৰে নিয়েছিল। (আৰ্ণেষ্ট মেৰিৰ 'Further Excavations at Mohenjo-daro, 1937'-এৰ থেকে নেওয়া হৈছে)

প্ৰশ্নসমূহ :

- (i) শস্যেৰ বীজ গুড়ো কৰতে কি সৰঞ্জাম ব্যৱহাৰ কৰেছিল? 1
- (ii) শস্য গুড়ো কৰাৰ সৰঞ্জাম প্ৰস্তুত কৰাৰ জন্ম কি ব্যৱহাৰ কৰেছিল? 2
- (iii) শস্য গুড়ো কৰাৰ সৰঞ্জাম কি কি প্ৰকাৰেৰে? এগুলি কিভাবে ব্যৱহাৰ কৰা হৈছিল? 1+2=3

सानफ्रोमवोनि जिउआव बाहायनाय आखायजों दानाय आयजें आयलाफोरखो माबोरें सिनायनाय जायो—

आदार बानायनो थाखाय संग्रा आयजेंनि गोनाथि जादोंमोन। संग्रा आयजेंफोरखौ अन्थाइ ताम एबा सावनाय हानिफ्राय बानायोमोन। गोबां थावनियावनो खब्रि एबा उवाल मोननाय जादों। बे आयजेंफोरखौ विसोर गोरा मुवा वेगर लोगोसे मसला आरि देनायाव बाहायोमोन।

आदार बानायनाय रहानि गुदि खामानिनि थाखाय होखेमग्रा एबा गुन्दै थानाय आगजुजों लोगोसे गलाय-देरनायनि गलाय गथाय खालामनाय आरो संनायनि थाखाय आयजेंनि गोनाथि जायो। हरप्पायाव अन्थाइ, धातु आरो सावनाय हाजों बिबदि आयजें आरो दो दोखोल दानाय जादोंमोन। बे बेलायाव हरप्पायारि सोदोमस्त्रिनि वयनिखुइ रोंखा राखा थावनि महेनजदारोआव मावनाय जानाय खामानिनि सोमोन्दै मोनसे फोरमायथायनि बिबुंथिखौ गाहायाव होनाय जाबाय—

गोबां अनजिमा अन्थाइ हुग्रा आगजु संदिहुननाया बेखौनो दिन्थियो दि आबाद बेगर गुन्दै खालामनो बेनो मोनसेल आगजु। खान्थिवादियै बेफोरखौ बानायनाय जादोंमोन गोरा, स्लिमनडै अरगें अन्थाइ (अरनि थावनि अन्थाइ) एबा लाव लाव अन्थाइजों। अन्थाइ हुग्रा आगजुफोरा बोलोहोना, आरो गोरायै बाहायनायनि रोखा हसारा मोननो हादोंमोन। सरासनस्त्रायै अन्थाइ हुग्रा आयजेंफोरा बायजोफासे दुलुर एबा दवनाय आरो बिखौ दिन्दाडै लोर सोर मावनायनिफ्राय हाब्रुआव फजनाय जायो। अन्थाइ हुग्रा आगजुफोरा गुबैयै मोननै रोखोमनि मोन-माखासेफोराव गुब्रुन मोनसे फिसा महरनि अन्थाइ उन-आवगायै नारहरना सोहरनाय जादोंमोनआरो गुबुनखौ मुवा नारथ्रोदनो एबा गुन्दै खालामनो नैथि मोनसे अन्थाइ बाहायनाय जादोंमोन। बेनि थाखाय अन्थाइ हुग्रा आगजुनि गाहाय बाहागोनि हा बाहागोआव सोमजिदोंमोन मोनसे गिदिर हाखर। गिवि रोखोम अन्थाइ हुग्रा आगजुआ जागौ फिथाइवेगरनि थाखायल बाहाय जादोंमोनआरो नैथि रोखोमनि बाहायथाया जादोंमोन हाग्रानि मुलि एबा मैगं-मैला बिलाइ देनो एबा संनाय खावनायनि थाखाय मसला बायदि देनायवनो थादोंमोन। वुनो-थाडोब्ला नैथि रोखोम अन्थाइ हुग्रा आयजें बाहायनाय अन्थाइ थुखाखौ जोंनि मावदांसाफोरा ओंख्रिनि मसला देनाय अन्थाइ मुं दोनदोंमोन आरो ओंखाम संग्राया बेखौ जादु ननिफ्राय दाहार लांना-ओंखाम संग्रा नआव बाहायनो बियोमोन।

आर्नेस मोफिनि 'Farther Excavations at Mohenjo-daro, 1937' बिजाबनिफ्राय दैखानाय जादों।

- (i) आबादति बेगर गुन्दै खालामनो मा आयजें बाहानाय जायो? 1
- (ii) आबादिनि बेगर गुन्दै खालामनाय आयजें दानो मा बाहायदोंमोन? 2
- (iii) आबाद गुन्दै खालामनाय आयजेंफोरा मा मा रोखोमनि ? बेफोरखौ माबादि बाहायनाय जादोंमोन ? 1+2=3

(b) Ibn Battuta's account of Delhi :

The city of Delhi covers a wide area and has a large population...The rampart around the city without parallel.

The breadth of its wall is eleven cubits; and inside it are houses for night sentry and gate-keepers. Inside the ramparts, there are storehouses for storing edibles, magazines, ammunition, ballistas and siege machines. The grains that are stored (if there ramparts) can last for a long time, without rotting... In the interior of the rampart, horsemen as well as infantrymen move from one end of the city to another. The rampart is pierced through by windows which open on the side of the city, and it is through these windows that light enters inside. The lower part of the rampart is built of stone; the upper part of Bricks. It has many towers close to one another. There are twenty eight gates of this city which are called darwaza, of there, the Budaun Darwaza is the greatest; inside the Mandui Darwaza there is a grain market..It (the city of Delhi) has a fine cemetery in which graves have domes over them, and those that do not have a dome, have an arch, for sure. In the cemetery they sow flowers such as tuberose, jasmine, wild rose etc; and flowers blossom there in all seasons.

Questions :

- (i) How many gates were there in the city of Delhi? Name the greatest gate. 1+1=2
- (ii) Give a brief description of the ramparts of Delhi as described by Ibn Battuta. 2
- (iii) How was the cemetery of Delhi? 2

ইবনবতুতার বর্ণনার দিল্লী—

বৃহৎ জনসংখ্যাবে দিল্লী নগৰখনে এক বিস্তৃত অঞ্চল জুৰি আছিল। চহৰখন অসমান পকাৰ প্ৰাচীৰেৰে বেৰি আছিল। প্ৰাচীৰসমূহ বহলে ১১ ফুট আছিল। ইয়াৰ ভিতৰফালে দুৱাৰ বখীয়া আৰু বাতিৰ পহৰাদাৰৰ ঘৰ আছিল। দুৰ্গৰ ভিতৰত খোৱাৰ বস্ত্ৰ, গুলী-বাৰুদ, ক্ষেপণাস্ত্ৰ আৰু দুৰ্গ আক্ৰমণৰ যন্ত্ৰপাতিৰ ভৰাল আছিল। এই গাঁড়ৰ ভিতৰত বখা খাদ্য দ্ৰব্যসমূহ বহুদিন নপচাকৈ আছিল। দুৰ্গটোৰ ভিতৰত অশ্বাৰোহী আৰু পদাতিক সৈন্যই নগৰখনৰ ইমূৰৰ পৰা সিমূৰলৈ ঘূৰি ফুৰিছিল। প্ৰাচীৰসমূহ খিৰিকীযুক্ত আছিল, নগৰফালেৰে খোলা খিৰিকীৰে ভিতৰখন পোহৰাই ৰাখিছিল। বেবসমূহৰ তলৰ অংশ শিল আৰু ওপৰ অংশ ইটাৰে নিৰ্মিত। ওচৰা-ওচৰিকৈ ভালেমান গম্বুজ আছিল। তাত ২৮ খন প্ৰবেশদ্বাৰ আছিল, এইবোৰক দৰৱাজা বুলি কোৱা হৈছিল। ইয়াৰে আটাইতকৈ ডাঙৰ দৰৱাজাখন আছিল বৃন্দন দৰৱাজা। মান্দী দৰৱাজাৰ ভিতৰত এখন শস্যৰ বজাৰ আছিল। ...দিল্লী চহৰত এখন সুন্দৰ কবৰস্থান আছিল। প্ৰতিটো কবৰৰ ওপৰত একোটা গোলাকৃতি স্তম্ভ নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল। কবৰস্থানখনত তেওঁলোকে ৰজনীগন্ধা, গোলাপ, জেচমিন, বনৰীয়া গোলাপ আদি ফুলৰুইছিল আৰু গোটেই বছৰজুৰি এই ফুলবোৰ ফুলি আছিল।

প্ৰশ্নসমূহ :

- (i) দিল্লী চহৰত কেইখন প্ৰবেশদ্বাৰ আছিল? আটাইতকৈ ডাঙৰ প্ৰবেশদ্বাৰখনৰ নাম কি আছিল? 1+1=2
- (ii) ইবন বতুতার দৃষ্টিৰে দিল্লীৰ দুৰ্গবোৰৰ এটি বর্ণনা দিয়া। 2
- (iii) দিল্লীৰ কবৰস্থানখন কেনেকুৱা আছিল? 2

ইবনবতুতার বর্ণনায় দিল্লী—

বৃহৎ জনসংখ্যায় দিল্লী নগৰ এক বিস্তৃত অঞ্চল জুড়ে ছিল। শহরটি অসমান পাকা প্রাচীর দিয়ে ঘেঁরা ছিল। প্রাচীরগুলি প্রস্থে ১১ ফুট ছিল। এর ভিতর দিকে দারোয়ান এবং রাত্রির পাহারাদারের ঘর ছিল। দুর্গের ভিতরে খাওয়ার জিনিস, গুলি-বারুদ, ক্ষেপণাস্ত্র এবং দুর্গ আক্রমণের যন্ত্রপাতির ভাণ্ডার ছিল। এই ঘরের ভিতরে রাখা খাদ্য দ্রব্যসমূহ বহুদিন না পচে থাকতো। দুর্গটির ভিতরে থাকা অশ্বাৰোহী এবং পদাতিক সৈন্য নগরের এমাতা থেকে ওমাতা পর্যন্ত ঘুরে বেড়িয়েছিল। প্রাচীরগুলি খিড়কীযুক্ত ছিল। নগরের দিকের খোলা খিড়কী দিয়ে ভিতরটা আলোকিত হয়ে থাকতো। দেওয়ালের নীচের অংশ পাথর এবং উপরের অংশ ইটের তৈরি। সামনা-সামনি বেশ কিছু গম্বুজ ছিল। সেটিতে ২৮টি প্রবেশদ্বার ছিল, এগুলিকে দরওয়াজা বলা হত। এর মধ্যে সব থেকে বড় দরওয়াজাটি ছিল বৃন্দন দরওয়াজা। মান্দী দরওয়াজের ভিতরে একটি শস্যের বাজার ছিল। .... দিল্লী শহরে একটি সুন্দর কবরস্থান ছিল। প্রতিটি কবরের উপরে একটি গোলাকৃতি স্তম্ভ নিৰ্মাণ কৰা হৈছিল। কবৰস্থানে তারা ৰজনীগন্ধা, গোলাপ, জেচমিন, বন্য গোলাপ ইত্যাদি ফুল ৰোপন কৰেছিল এবং সমস্ত বছৰ ধৰে এই ফুলগুলি ফুটে থাকতো।

প্ৰশ্নসমূহ :

- (i) দিল্লী শহরে কটি প্ৰবেশদ্বাৰ ছিল? সব থেকে বড় প্ৰবেশদ্বাৰটিৰ নাম কি ছিল? 1+1=2
- (ii) ইবন বতুতার দৃষ্টিতে দিল্লীৰ দুৰ্গগুলিৰ একটী বর্ণনা দাও। 2
- (iii) দিল্লীৰ কবৰস্থানটি কিৰকম ছিল? 2

ইবন বতুতানি দিল্লী

দিল্লী নোগোৱা মৌনসে গুৱাৰ জায়গা আবগিনানৈ লাৱোঁমৌন আৱো বেয়াব গোৰা সুবুঁ অনজিমা দৰ্ভমৌন। বৈ সমাৱ নোগোৱাৰ সোৱগিদিঁ আবগিনানৈ দৌননায় দুৰ্গ (Rampart) আ গুবুনজৌঁ ৰুজুজায়মৌন। বিনি ইন্জুৱআ 11 মুঁ (cubit) গুৱাৰমৌন, বিনি সিভাৱনৌ দৰ্ভমৌন হৰনি সমাৱ ফহেৰা হোৱা (Night Sentry) আৱো দৰজা নেগ্ৰা (gate keeper) ফৌৱনি থাখ্ৰায় থায়া ন'। দুৰ্গনি সিভাৱ জায়া মুৱা বুথুমনানৈ দৌননৌ থাখ্ৰায় ৰাখ্ৰি, খ্ৰাৱ ৰাৰুদ (Magazines) আৱো দাৱহানি আয়জঁ আয়লা (ammunitions) দৌনগ্ৰা, আৱো লোগৌসে কামান এৰা বেৰগ্ৰা অস্ত্ৰ (Ballistas) আৱো গুবুন জায়গাফৌৱাৰ গাংলৌবনায়

समाव बाहायग्रा गुबुन अस्त्रफोर दोनग्रा बाख्रिबो दडमोन। दुर्गनि सिडाव बुथुमनानै दोननाय जाग्रा मुवानि बेगर (grains) फोरा सेवा एबा गाजि जायालासे गोबाव सान जोरनाय बादि दोननाय जायोमोन। दुर्गनि सिडाव गराय-दावहारु (Horseman) आरो आथें दावहारु (Infantry) फोरा नोगोरनि गालफारसेनिफ्राय गुबुन मोनसेसिम थांलाय फैलाय खालामबाय थायोमोन। दुर्गनि सिडाव खिरखि (Window) नि थाखायलसो गुदुं दोननाय जायोमोन आरो बे खिरखिफोरखौ नोगोरनि सिंजोंसो खेवनो हायोमोन आरो बे खिरखिफोरजोंनो दुर्गनि सिडाव स्त्रां जायोमोन। दुर्गनि गाहायनि बाहागोखौ अन्थाइजों आरो गोजौनि बाहागोखौ इथाजों बानायनाय जादोंमोन। बे दुर्गआव गोबांथार गुम्बुज (Tower) फोर दडमोन जायफोरखौ मोनसेनिफ्राय गुबुन मोनसेनि इसे खाथि खाथियावनो बानायनाय जादोंमोन। बे नोगोरहा गासै 28 हाबग्रा दरजाफोर दडमोन बेफोरखौ दरवाजा बुंनाय जायोमोन। बिनि गेजेराव बुदाउन दरवाजा (Budaun Darwaza) यानो गेदेरसिन मोन; मान्दवी दरवाजा (Mandal Darwaza) नि सिंथिंजाय जाग्रामुवानि बेगरफोर फानग्रा हाथायसालि दडमोन। गुल दरवाजा (Gul Darwaza) नि खाथियावनो दडमोन मोनसे फिथाइ सामथायनि बारि। दिल्ली नोगोराव गंसे समायना मांखरसालि दडमोन जेराव मांखरफोरनि सायाव दुलुर उखुम (Dome) फोर दडमोन आरो जामफोरनि सायाव दुलुर उखुम गैया बे मांखरफोरनि सायाव सायमारा एबा इसे दबनाय गोनां उखुम ब्लाबो नुनो मोनथारनाय जायोमोन। मांखरसालियाव रजनिगन्धा, जेसमिन, हाग्रानि गलाप आरो बायदि बायदि बिबारनि विफांफोर गायना दोनोमोन आरो बोसोरनि गासै समावनो बेयाव बिबारफोरा बारबाय थायोमोन।

- (i) दिल्ली नोगोराव गंसे हाबग्रा दरजा दडमोन? बयनिखुइबो गेदेरसिम हाबग्रा दरजानि मुडा मा ? 1+1=2
- (ii) इवन बुततानि नोजोरजों दिल्ली दुर्गफोरनि मोनसे फोरमायथि हो। 2
- (iii) दिल्लीनि मांखरसालिया माबादि मोन ? 2

(c) "The real minorities are the masses of this country."

Welcoming the objectives Resolution introduced by Jawaharlal Nehru, N. G. Ranga said: Sir, there is a lot of talk about minorities. Who are the real minorities? Not the Hindus in the so-called Pakistan provinces, not the sikhs, not even the Muslims. No, the real minorities are the masses of this

country. There people are so depressed and oppressed and suppressed till now that they are not able to take advantage of the ordinary civil rights. What is the position? You go to the tribal areas. According to law, their own traditional law, their tribal law, their lands cannot be alienated. Yet our merchants go there, and in the so-called free market they are able to snatch their lands. Thus, even though the law goes against this snatching away of their lands, still the merchants are able to turn the tribal people into veritable slaves by various kinds of bonds, and make them hereditary bond-slaves. Let us go to the ordinary villages. There goes the money-lender with his money and he is able to get the villages in his pocket. There is the landlord himself, the zamindar, and the *malguzar* and there are various other people who are able to exploit there villages. There is no elementary education even among the people. These are the real minorities that need-protection and assurances of protection. In order to give them the necessary protection, we will need much more than this Resolution.

Questions :

- (i) Who are according to N. G. Ranga the real minorities? 1
- (ii) Why are they the real minorities? 3
- (iii) Why to they need protection? 2

“प्रकृत संख्यालघु एहिसकल जनसाधारण।”

जवाहरलाल नेहरूने उथापन कबा उदेश्यामूलक प्रस्तावटोक आदबणि जनै एन.जि. बाङ्गई कैछिल, “छाब, संख्यालघुब विषये बहूतो कथा-बतबा हल। प्रकृत संख्यालघु

কোন ? তথাকথিত পাকিস্তান প্ৰদেশৰ হিন্দুসকল, শিখসকল আনকি মুছলীমসকলো নহয়, প্ৰকৃত সংখ্যালঘু হ'ল দেশখনৰ জনসাধাৰণ। এই মানুহখিনি এতিয়ালৈকে অৱহেলিত আৰু নিষ্পেষিত আৰু অৱদমিত লোক। সেইবাবে সাধাৰণ সামাজিক অধিকাৰৰ সুবিধাখিনিত গ্ৰহণ কৰিবলৈ সমৰ্থ নহয়, অৱস্থাটো কেনেকুৱা ? তুমি জনজাতি অঞ্চললৈ যোৱা—আইনমতে তেওঁলোকৰ নিজ পৰম্পৰাগত নিয়ম-কানুন, তেওঁলোকৰ জনজাতীয় আইন আৰু তেওঁলোকৰ মাটিও তেওঁলোকৰ পৰা বিচ্ছিন্ন কৰি নিব নোৱাৰে। তথাপি আমাৰ সদাগৰসকল এই জনজাতি এলেকাসমূহলৈ গৈ মুকলি বজাৰৰ নামত তেওঁলোকৰ মাটি কাঢ়ি লয়। এইদৰে যদিও তেওঁলোকৰ মাটি কাঢ়ি লোৱাটো আইনবিৰোধী, এতিয়াও বেপাৰীসকলে জনজাতীয় লোকসকলক বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ চুক্তিপত্ৰৰ যোগেদি বেলেগ বেলেগ ধৰণৰ দাস হিচাবে ব্যৱহাৰ কৰি আছে আৰু এইটো বংশানুক্ৰমে চুক্তিবদ্ধ দাসত্বলৈ ৰূপান্তৰিত কৰিছে। এতিয়া আমি সাধাৰণ গাওঁবাসীৰ ওচৰলৈ যাওঁ — তালৈ টকা ধাৰে দিয়া লোকসকলে জেপত টকা লৈ যায় আৰু গাওঁবাসীক তেওঁলোকৰ জেপৰ ভিতৰত ৰাখিবলৈ সক্ষম হয়। তাত স্বয়ম্ভু মাটিৰ মালিক, জমিদাৰ আৰু মালগুজাৰ লগতে বেলেগ বেলেগ প্ৰকাৰৰ লোকসকল আছে, যিসকলে এই দুখীয়া গাওঁবাসীক শোষণ কৰিবলৈ সমৰ্থ হৈছে। তাতে এই মানুহবিলাকৰ আনকি প্ৰাথমিক শিক্ষাও নাই। এওঁলোকেই প্ৰকৃত সংখ্যালঘু যিসকলক সুৰক্ষা আৰু সুৰক্ষাৰ বাবে আশ্বাসৰ দৰকাৰ। তেওঁলোকক আৱশ্যকীয় সুৰক্ষা দিবৰ কাৰণে আমাৰ এই প্ৰস্তাৱটোতকৈ বহুত বেছি কৰ্মপত্ৰৰ দৰকাৰ।”

প্ৰশ্নসমূহ :

(i) এন. জি. ৰাঙ্গাৰ মতে প্ৰকৃত সংখ্যালঘু কোন ?	1
(ii) তেওঁলোক কিয় প্ৰকৃত সংখ্যালঘু ?	3
(iii) তেওঁলোকক কিয় সুৰক্ষাৰ প্ৰয়োজন ?	2

“প্ৰকৃত সংখ্যালঘু হ'ল এই দেশৰ জনসাধাৰণগণ।”

জওহৰলাল নেহেৰুৱাৰ দ্বাৰা উত্থাপিত উদ্দেশ্যমূলক প্ৰস্তাৱটিকে অভিনন্দন জানিয়ে এন. জি. ৰাঙ্গা বলেছিল, “স্যাৰ, সংখ্যালঘুৰ বিষয়ে অনেক কথা-বাৰ্তা আছে। প্ৰকৃত সংখ্যালঘু কে ? তথাকথিত পাকিস্তান প্ৰদেশৰ হিন্দুগণ, শিখগণ এমনিমুসলমানগণও নয়, প্ৰকৃত

সংখ্যালঘু হ'ল দেশৰ জনসাধাৰণ। এই মানুহৰা এখন পৰ্যন্ত অৱহেলিত এবং নিষ্পেষিত ও অৱদমিত লোক। সেজন্য সাধাৰণ সামাজিক অধিকাৰৰ সুবিধাটুকুও গ্ৰহণ কৰতে সমৰ্থ নয়, অৱস্থাটি কি ধৰণৰ ? তুমি জনজাতি অঞ্চলে যাও — আইনমতে তাৰে নিজৰ পৰম্পৰাগত নিয়মকানুন, তাৰে জনজাতীয় আইন এবং তাৰে জমিও তাৰে কাছ থেকে বিচ্ছিন্ন কৰে নিতে পাৰে না। তথাপি আমাৰে সদাগৰেৰা এই জনজাতি এলেকাগুলিতে গিয়ে মুক্ত বাজাৰেৰ নামে তাৰে জমি কেড়ে নেয়। এইভাবে তাৰে জমি কেড়ে নেওয়া যদিও আইনবিৰোধী, এখনও ব্যবসায়ীরা জনজাতীয় লোকেৰে বিভিন্ন প্ৰকাৰেৰ চুক্তিপত্ৰেৰ মাধ্যমে ভিন্ন ভিন্ন ধৰণেৰ দাস হিসাবে ব্যবহাৰ কৰে আসছে এবং এটি বংশানুক্ৰমে চুক্তিবদ্ধ দাসত্বে ৰূপান্তৰিত কৰেছে। এখন আমাৰা সাধাৰণ গ্ৰামবাসীৰ কাছ যাই — যেখানে টকা ধাৰ দেওয়া লোকেৰা পকেটে টকা নিয়ে যায় এবং গ্ৰামবাসীৰে তাৰে পকেটে ৰাখতে সক্ষম হয়। সেখানে স্বয়ম্ভু জমিৰ মালিক, জমিদাৰ এবং মালগুজাৰেৰ সঙ্গে অন্যান্য ভিন্ন ভিন্ন প্ৰকাৰেৰ লোকেৰা আছে, যাৰা এই দৰিদ্ৰ গ্ৰামবাসীৰেৰ শোষণ কৰতে সমৰ্থ হৈছে। সেখানে এই লোকেৰেৰ এমনিমু প্ৰাথমিক শিক্ষাটুকুও নাই। এৰাই প্ৰকৃত সংখ্যালঘু যাৰেৰ সুৰক্ষা এবং সুৰক্ষাৰ জন্য আশ্বাসেৰ দৰকাৰ। তাৰেৰ আৱশ্যকীয় সুৰক্ষা দেওয়াৰ জন্য আমাৰেৰ এই প্ৰস্তাৱটি থেকে অনেক বেশি কৰ্মপত্ৰৰ দৰকাৰ।”

প্ৰশ্নসমূহ :

(i) এন. জি. ৰাঙ্গাৰ মতে প্ৰকৃত সংখ্যালঘু কে ?	1
(ii) তাৰা কেনে প্ৰকৃত সংখ্যালঘু ?	3
(iii) তাৰেৰ কেনে সুৰক্ষা প্ৰয়োজন ?	2

“গুৰ্বেই উন গোৱলৈ সোনা থানায় সুবুঁফোৰ” :

জৱাহৰলাল নেহেৰুৱাৰ দৈৱানায় বিখাখিফোৰখৌ মান হোনাই এন.জি.রাংগায়া বুঁদৌমোন। ‘সার’ উন গোৱলৈসোনা (খুম-সানখৌনি) থানায়ফোৰনি সায়াব গোবাঁ সাৱৰায়নায় জাৰায়। গুৰ্বেই খুম এৰা ৰাঙাই সানখৌনি সোৰ ? সৱাসনস্তা পাকিস্তান হাৱৰনি হিন্দুফোৰা, সিখফোৰ, অদেৰনি মুসলিমফোৰাৰো নড়া। থাৰ ৰাঙাই সানখৌআ হাৱৰনি সুবুঁআসো। বেখিখি সুবুঁডা দাসিমবো নেবসিজানায়, গাৱৰজানায় সোবখজানায় সুবুঁ। বেখিখায়নো সাধাৰণ সমাজাৰি মোনথায়খিখিখৌবো আজাবনো হায়ি জায়ো। থাসাৰিয়া মাৰাদি ? নৌ জনজাতি আনসোল-

(ii) Draw a map of India and locate any three great Mahajanapadas.

3+3=6

ভাৰতৰ এখন মানচিত্ৰ অংকন কৰি যিকোনো তিনিখন প্ৰধান মহাজনপদৰ অৱস্থান চিহ্নিত কৰা।

ভাৰতৰ একটা মানচিত্ৰ অঙ্কন কৰে যে-কোনো তিনিটি প্ৰধান মহাজন পদৰ অৱস্থান চিহ্নিত কৰো।

ভাৰতনি মানসাবগাৰি আখিনানৈ জাযখিजाया दोंथाम गाहाइ महाजनपदनि याथायनि सिनायथि हो।

————— x —————

सिम थां — खान्धिबादियै बिसोरहा गावनि आसार खान्धि, बिसोरनि जनजातीय आयेन आरो बिसोरनि हायाव बिसोरनिफ्राय गोजानाव लांखिनो हाया। थेवबो जौनि फालांगिरिफोरा बै जनजाति ओनसोलसिम थानानै उदां हाथायनि मुडाव बिसोरनि हाफोरखौ सेना लायो। बेबादि बिसोरनि हा सेनानै लानाया आयेन बैरेखा, दाबो फालांगिरिफोरा नायदिसिना रोखोमनि सुक्तिनि गेजेरजों गुबुन गुबुन दाम होनानै बाहायबाय थादों आरो बेयो फोलेरनि उननिफोराबो विदिनो मानिनानै लानांगौ जादों। दानिया जों साधारण गामियारि सुबुंफोरनि खाथिसिम थानि — रां दाहार होनाय सुबुंफोरा गोबां बिबांनि रां लाडो आरो गामियारि सुबुंफोरखौ गावनि पकेताव लाखिनो हायो। बेयाव गाव हानि मालिक जमिदारजोंनो गुबुन गुबुन रोखोमनि मानसिफोर थायो। जायफोरा निखांडरि गामियारि सुबुंफोरखौ सोबखनो हादों। गुदियावनो बे गामियारि सुबुंफोरनि गुदि सोलेंथायाखि नियाबो गैया। बिसोरनो थार बिथिडाव खम सानखो एबा उन गोम्लौसोना थानाय सुबुं जायफोरनो नांगौ रैखाथि आरो रैखाथिनि थाखाय नांगौ फोथायथि। बिसोरनो नांगौ रोखोमनि रैखाथि होनो जौनि बे विथांखि निखुइ आरोबाव बांसिन हावाफारि लानांगोन।

- (i) एन. जि. रांगानि बादिब्ला थारै खम सानखो (Minorities) आ सोर ? 1
- (ii) बिसोर मानो थार बिथिंडाव खम सानखो (Minorities) ? 3
- (iii) बिसोरनो मानो रैखाथिनि गोनां थि दड ? 2

5. (i) Draw a map of India and locate any three important centers of Revolt of 1857. 3+3=6

ভাৰতৰ এখন মানচিত্ৰ অংকন কৰি ১৮৫৭ চনৰ বিদ্ৰোহ হোৱা যিকোনো তিনিখন উল্লেখযোগ্য কেন্দ্ৰ চিহ্নিত কৰা।

ভাৰতৰ একটা মানচিত্ৰ অঙ্কন কৰে ১৮৫৭ সালৰ বিদ্ৰোহ হওয়া যে-কোনো তিনিটি উল্লেখযোগ্য কেন্দ্ৰ চিহ্নিত কৰো।

ভাৰত হাদরनि मानसावगारि आखिनानै 1857 मायथाइनि जांखिथायनि जायखिजाया मोनथाम मुंखजाथाव मिरुनि सिनायथि हो।